

MODA SEKTÖRÜNÜ “YAVAŞLATAN” EĞİLİM: EKO MODA VE MODA’DA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK*

Banu Hatice GÜRCÜM*, Ceyda YÜKSEL**

ÖZET

“Sürdürülebilir Moda”; “Eko Moda”ya da en genel tanımıyla çevreci, geri dönüştürülebilir, yüksek kaliteli ürünlerin yer aldığı moda akımı olarak tanımlanmaktadır. Moda’da sürdürülebilirlik yaklaşımının bir diğer amacı da üretilen ürünlerde yüksek kalite ve düşük üretim rakamları sağlanarak çevre dostu yeşil ürünler tedarik edilmesini sağlamak suretiyle günümüzde korkunç bir hızla tüketim çılgınlığını körükleyen moda endüstrisinin yavaşlatmak olarak ifade edilebilir. Bu çalışma’da sürdürülebilirliğin üç boyutundan bahsedilmiştir. Ekoloji boyutunda; toksik olmayan, eko etkin ve dönüştürülebilir kavramlarla üretilen moda ürünleri, ekonomi boyutunda; tüketiciler ve üreticiler için değer katan ürünler ve sosyal/ etik unsurlar boyutunda ise kişinin sağlığını bozmayan giysiler, dengeli üretim gibi modanın üretim ve tüketim alanlarındaki tüm aktörlere yaşam kalitesi katan ürünler ele alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: Modada Sürdürülebilirlik, Eko Moda, Yeşil Tekstil, Yavaş Moda, Ürün Tasarımı.

“DECCELERATING” APPROACH IN FASHION INDUSTRY: ECO FASHION AND SUSTAINABILITY IN FASHION

ABSTRACT

In general terms “Eco fashion” or “Sustainable fashion” is an innovative fashion trend that includes environment-friendly, recyclable, and high quality products. Another specific objective of Sustainability approach in fashion is to decelerate the fashion industry which incites the tremendous consumption- mania in the market by supplying high quality eco-friendly, green fashion products in small amounts. Sustainable fashion consists of clothing and accessories that are either reused, recycled or made from sustainable fabrics, which include organic cotton, hemp, bamboo, soy, corn, peace silk and other eco-friendly materials. In this article three dimensions of sustainability: non toxic, eco efficient and cyclic fashion concepts have been mentioned in the ecological dimension and products that create value for consumers and producers have been mentioned in the economical dimension as well as in the ethical aspects dimension.

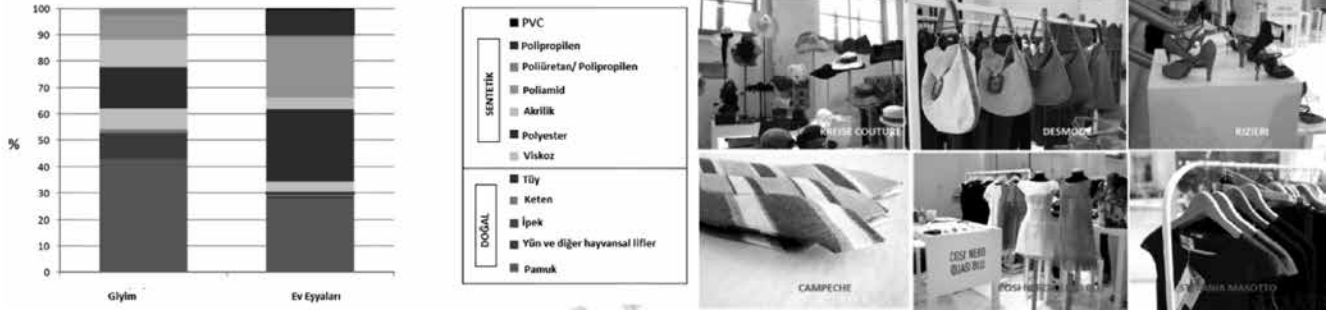
Keywords: Sustainability in fashion, Eco Fashion, Green Textile, Slow Fashion, Product Design.

Hızlı Modanın Fedâ Ettiği “İnsan”: Modanın hızlı olması en genel ifadesiyle hızlı tüketilmesi anlamına gelmektedir. Bu nedenle ürün tasarlama süreci kısa süreli olmakta, moda eğilimleri hızla değişmekte ve yeni ürünler pazarda bir öncekilerin yerini hızla almaktadır. Zara, H&M, Mango, Next gibi giyim markaları hızlı moda akımının hazır giyimdeki liderleri olarak kabul edilmektedir. Tungate (2004) tarafından yapılan çalışma yılda ortalama 11.000 adet ürün seçeneği sunan Zara’nın ürün gamının yüzde 70’ini her 15 günde bir yenilediğini, üretim aşamasında ise günde 8.000 adet ürünün kesildiğini ortaya koymaktadır. Modanın hızlı tüketilmesi hammadde, enerji, su ve insan gücü kaynaklarının hızlı ve ihtiyaçtan fazla tüketilmesine, endüstriyel ve kullanım sonrası atıkların çevre kirliliği oluşturmaya sebep olmaktadır. Temel olarak çiftçilerin tarımda kullandığı pestisitlerin doğal yaşama zarar vermesi, diğer ürünlere pestisitlerin bulaşması ve yediğimiz yiyeceklerin yapısına geçerek insan sağlığına zarar vermesi, ağartma ve boyama işleminde kullanılan kimyasalların insan sağlığına ve çevreye zarar vermesi, atılan eski giysilerin çöp alanlarında yer kaplaması, tekstil makinelerinin büyük çoğunluğu ses ve gürültü yaratarak hava kirliliğine neden olması, bitki, su gibi doğal kaynakların aşırı kullanımının ekolojik dengeye zarar vermesi, kumaş ve giysi üreten endüstrilerde çalışma koşullarının standartların altında olması, yoğun tarımsal faaliyetler ve hayvansal lif elde edilen hayvanların istismar edilmesi ile ekolojik dengenin bozulması gibi (Challa, y.) birkaç başlığa indirgenebilir. Hızlı moda endüstrisinin ana hammaddesi olan lifin dünyadaki toplam tüketimi her geçen yıl artmaktadır. 1950 yılında 3,7 kg. olan kişi başına lif tüketimi 2008 yılında 104 kilografa yükselmiştir (<http://www.fibre2fashion.com>). Amerika Birleşik Devletleri’nde 2002’de kişi başına 28,5 kg (63 pound) olan tekstil materyali tüketimi büyük bir artışla 2007’de kişi başına 38 kg (83,9 pound)’a çıkmıştır (Hawley, 2006). Endüstride hammadde olarak doğal, rejenere ve sentetik lifler kullanılmaktadır. 5.000 yıldır ekilen pamuk doğal liflerin en mükemmel ve yiyecek olmayan bir tarım ürünü (Black, 2008) ve tekstilde kullanımı en yaygın olan doğal lif türüdür (Bkz. Şekil.1). Pamuk üretiminin % 75’den fazlası Çin, Hindistan ve Özbekistan’da gelişmekte olan ülkelere gelmektedir. Ancak sadece dünya nüfusunun % 13’ünü oluşturan Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri Dünya pamuğunun % 45’ini kullanmaktadır (Black, 2008; Lin ve Oxford, 2012: 16). Bir kilogram pamuğun giyimde kullanılması amacıyla yetiştirilmesi sırasında iklime bağlı olarak gerçekleşen su tüketiminde önemli farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin Giesen (2008) araştırmasında 10.000 ile 17.000 litre arasında, Black (2008) 20.000 ile 40.000 litre arasında ve Hansen ve Laursen (1997) ise İsrail’de 7.000 litre ile Sudan’da 29.000 litre su tüketimi olduğunu ortaya koymaktadır (Lin ve Oxford, 2012, s.317).

* Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi G.S.F. Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü tarafından 08-10 Ekim 2012 tarihleri arasında düzenlenen “1. Uluslararası Moda ve Tekstil Tasarımı Sempozyumu”nda bildiri olarak sunulmuştur.

* Doç. Dr. Gazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi, Tekstil Tasarımı ve Üretimi Bölümü, banugurcum@gmail.com/ -

** ceydakaramanli@yahoo.com.

Şekil 1: Tekstil hammaddelerinin tüketilme miktarı (Beton vd, 2009, s.9). Şekil 2: Eko moda şekilsiz veya renksiz bir moda değildir <http://www.ecouterre.com/9-eco-fashion-designers-at-milan-fashion-week/milan-fashion-week-spring-summer-2012>

Pamuk lifinin üretiminde yüksek oranda suyun tüketilmesiyle birlikte tarım ilacı olan pestisit de tüketilmektedir. Pamuk pazarında % 0,5'lik paya sahip olan organik pamuğun yetiştirilmesinde pestisit kullanılmamaktadır (<http://www.hsc.csu.edu.au>). Pamuk elyafının yetiştirilmesinde kullanılan kimyasalların tutarı 1999 yılında 2,6 milyar dolarken 2009 yılında bu tutar 3 milyar dolara yükselmiştir (<http://www.textileworld.com>). Dünya pamuk üretiminin % 80'lik bir bölümü konvansiyonel pamuk üretim sistemleridir (Kooistra, Pyburn ve Termorshuizen, 2006; Lin ve Oxford, 2012, s.317). Bununla birlikte Amerika'da üretilen pamuğun % 80'lik bir kısmı genetiği değiştirilmiş tohumlar kullanılmaktadır. Bu tohumların ortaya koyduğu çevresel tehlikeler ve sıhhi tehditler bilinmemektedir. Konvansiyonel pamuk üretim sisteminde pamuk makine ya da el ile toplanmaktadır. Örneğin Özbekistan hükümeti pamuk ihracatından yılda bir milyar dolardan fazla bir gelir elde etmektedir. Özbekistan pamuk üreticileri makinalaşma olmadığından Özbek pamuğunun % 90 kadarını el ile toplamaktadırlar. Çeşitli araştırmalar (EJF, 2010) Özbek pamuk işçilerinin büyük bir kısmının 200.000 çocuk işçi olduğunu ve bu çocukların yılın üç ayı pamuk toplamak için okula gitmediklerini ortaya koymaktadır. Benzer durum Hindistan'da görülmektedir (Lin ve Oxford, 2012: 317). Bir başka ekolojik problem de ipek lifinden örneklenebilir. Yaklaşık yarım kilogram (1 libre= 453 gr) ipek lifi üretimi için 300.000 ipekböceğinin öldürülmesi gerekmektedir (Center for Insect Science Education, 1997). Polyester, elastan, likra gibi hazır giyim ürünlerinde tercih edilen sentetik liflerin üretimi de çevre kirliliğine neden olmaktadır ve bu liflerin doğada yok olması 30- 40 yıl sürmektedir. Polyester üretimi ağır metallerden kobalt, antimon ve diğer temel toksik maddelerin emisyonuna neden olmaktadır (Fletcher, 2008). Alerjik ve kanserojen etkileri bulunan apre işlemlerinde kullanılan kimyasallar solunum yoluyla ve deri ile temas yoluyla üretimde çalışanlara zarar verebilmektedir. Ceketlerde, paltolarda, ayakkabılarda ve çanta sektöründe kullanılan ve daha az toksik krom-III derinin tabaklanması işlemi sırasında oksitlenerek cilt hassasiyeti, genetik değişim, kanser ve ölüme kadar giden etkisi bulunan son derece toksik bir madde olan krom-IV'e dönüşmektedir (Richards, Gabrielle ve Shepp, 2007). Giysilerimizin rengini veren 1.600 boyar maddenin sadece 16 tanesi çevre ve insan sağlığı açısından güvenli çıkmıştır (Betts, 2007). Fiziksel çevre ve kaynaklara verilen zararın yanında, mağazadaki ürünlerin, tüketici talebinin dışında, sık aralıklarla değişiklik ve çeşitlilik göstermesi tüketicilerin yeniliklere adapte olma sürecini zorlaştırmaktadır. Giysiler şimdi hiç olmadığı kadar ucuzlamıştır hatta sıradan bir tüketici bile dört yıl öncesine kıyasla dörtte bir oranında daha çok giysi tüketmektedir. Hızlı moda perakendecilerin tüketicilere ulaşabilmek için çok sayıda mağazaya; tasarım, üretim ve dağıtım organizasyonlarına; kısa ürün geliştirme döngüsüne; tedarik zincirine sahip olmalarını gerekli ve zorunlu kılmaktadır (Tokatlı, 2008: 23). Giyim endüstrisindeki çalışma koşulları uluslar arası ve ulusal bir skandal boyutundadır. İşçilerin tehlikeli ve sağlıksız çalışma koşullarında düşük ücretlerle uzun saatler boyunca çalıştığını, kadın işçilerin cinsel istismara uğradığını gösteren pek çok rapor vardır. Kuzey ülkelerinden alınan pek çok ürün ucuz, çalışma koşullarının sağlıksız olduğu ve uzun süre, ucuz, zor koşullarda çocukların çalıştırıldığı güney ülkelerinden ithal edilmektedir (Challa). Gelişmiş ülkelerde daha farklı olsa bile gelişmekte olan ülkelerde giyim şirketi sahiplerinin iş standartları konusunda dürüst davranmadıkları, asgari ücretten daha düşük maaş verilmesi, mesailerin ödenmemesi, çocuk işçi çalıştırılması, çalışma ortamının uygun olmaması gibi pek çok olumsuz koşul mevcut bulunmaktadır. Bununla birlikte tekstil endüstrisinde dünyada çocuk işçi ve standartlara uygun olmayan koşullarda işçi çalıştırılmaktadır. Bazı araştırmalar Batı dünyasında daha ucuz ürünler ve daha hızlı termin süreleri (ve marjinal karlılık) açısından bir kriz yaşandığını (Roberts ve Engardio, 2006) ve bu durumun gelişmekte olan ülkelerdeki şartları olumsuz etkilediğini belirtmektedirler. Hızlı moda tekstil alanında çalışma şartlarını aşağı seviyelere çekmektedir. Araştırma raporları [Bangladeş gibi ülkelere haftalık çalışma saatlerinin 72 saate kadar çıktığını belirtmektedir](http://fashioningenethicalindustry.org/resources/teachingmaterials) (<http://fashioningenethicalindustry.org/resources/teachingmaterials>). Pek çok durumda hammaddede tekstil lifinin yetiştirilmesi veya lifin sentezlenmesi, kumaş oluşumu, dikim, boyama, bitim, nakliye, pazarlama, satış, giyme, temizleme ve atık olarak tanımlanabilen tekstil ürünlerinin çevrimi, hızlı moda inanılmaz hızlı bir döngüdür. Hızlı moda, ucuz moda haline gelmiş, ucuz moda da hızlı tüketilebilir bir moda yaratmıştır. Yeni olanın bu kadar hızlı eskitilmesi, aşırı tüketime ve bunun getirdiği çevresel, sosyal, ekonomik olumsuzluklara sebep olmakta ve müşterilerin moda algısının ve beğenisinin hızlı ve suni bir değişime maruz kalmasına yol açmaktadır. Günümüzde hızlı moda bugün beğenerek alınan bir ürünün birkaç hafta içerisinde modası geçmiş bir atık haline gelmesini sağlayabilen tüketim tabanlı bir düşünce metodu haline dönüşmüştür.

Hızlı Modanın Antitezi “Sürdürülebilir Moda, Eko Moda ya da Yavaş Moda”: Hızlı modanın yarattığı çevresel, sosyolojik ve ekonomik zararların azalması moda akımlarının yavaşlatılması ve sürdürülebilirliğin tekstil ve moda alanında sağlanması ile mümkündür. Bu makalenin amacı moda sektörünü yavaşlatan eğilim olan eko moda anlayışını açıklarken, tekstil

ve moda alanlarında sürdürülebilir moda bilincinin tasarım aşamasından başlayabileceğini ve bu konuda son yıllarda gelişerek ortaya çıkan sürdürülebilir moda tasarımı veya moda tasarımında sürdürülebilirlik yaklaşımını açıklamaktır. Sürdürülebilirlik devamlılığın, sürekliliğin sağlanması olarak tanımlanmaktadır. 1950'li yıllarda ilk kez kullanıldığında terimin odak noktası küresel yoksulluğu ortadan kaldıracak bir sosyal değişim yaratmakken günümüzde yeniden dönüşüm ve çevre duyarlılığı ile neredeyse eşanlamli olarak kullanılmaktadır. İhtiyaçların giderilmesi için kullanılan kaynakların tüketilmemesiyle sürdürülebilirlik sağlanabilmektedir. Sanayileşme ile birlikte, dünyamızın mevcut sınırlı kaynaklarının kullanımının artması ve tüketilmesi, atıkların çevre kirliliğine sebep olması, bazı canlı nesillerinin tükenmeye başlaması sürdürülebilir kalkınma çalışmalarını zorunlu hale getirmiştir (Sahni, 2010: 86). Sürdürülebilir kalkınma kavramı ilk kez Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Komisyonu (Brundtland Komisyonu) tarafından hazırlanan "Ortak Geleceğimiz" (Our Common Future) başlıklı raporda ortaya konmuştur: "Sürdürülebilir kalkınma gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneklerinden ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılayan gelişmedir" (World Commission on Environment and Development, 1987: 43). Sürdürülebilirliğin ekolojik, ekonomik ve sosyal/etik olmak üzere üç boyutu vardır ve sürdürülebilirliğin gerçekleşmesi için üç boyutta da sağlanması gerekmektedir:

1- Ekolojik sürdürülebilirlik ile hedeflenen doğanın ve çevrenin gelecek nesiller için korunması, toksik olmayan, fiziksel çevreye zarar vermeyen dönüştürülebilir kaynakların kullanılmasıdır. Ekoloji boyutunda sürdürülebilirlik iki aşamada incelenmektedir: Üretim ekolojisi; tekstil hammadde, kimyasal ve proseslerin çevre dostu anlayışıyla seçilmesi, gerekli her aşamada arıtma metotlarının kullanılması, atık ekolojisi, üretim sonrası ortaya çıkan su, tekstil ürünü gibi atıkların çevreye zararsız ürünlere dönüştürülmesi veya geri kazanılmasıdır (<http://www.oeko-tex.com>).

2- Ekonomik sürdürülebilirlik ile sağlanmak istenen hammadde, enerji ve insan gücü gibi ekonomik kaynakların ihtiyaç fazlasının tüketiminin engellenmesidir (<http://www.innovationintextiles.com>). Ekonomik boyutta sürdürülebilirlik, yaşamın ve çevrenin korunması ile ekonomik büyümenin sağlanmasıdır. Kaynakların aşırı tüketimi ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanmasına da engel olmaktadır.

3- Sosyal sürdürülebilirlik ise insan hakları, işçi hakları göz önünde bulundurularak bireyin temel ihtiyaçlarının karşılanmasıyla sağlanan sürdürülebilirliktir (Sahni, 2010: 86). Sosyal boyutta ise, insan ekolojisi üzerinde durulmaktadır. İnsan vücudunu kaplayan deriye en yakın olan giysilerin, ter, solunum, sindirim yoluyla hiçbir şekilde insan sağlığına zarar vermemesidir. İnsan derisi ile temas halinde bulunan giysilerin yapısındaki boyarmadde, elyaf, üretim aşamasında arındırılmamış kimyasallar deri ile reaksiyona girerek veya solunum yoluyla insan sağlığına zarar vermektedir (Kurtuluş, Şenol, 2004). Bu riski ortadan kaldırmak için üretim süreçlerinin, hammaddenin, kimyasalların seçiminde sosyal sürdürülebilirliği sağlayacak seçimler yapılmalıdır. Sürdürülebilirlik faaliyetleri sanayi, mimari, çevre, turizm, gibi pek çok alanda gerçekleştirilmektedir. Moda endüstrisi de bu alanlardan biridir. Sürdürülebilir moda ile sağlanmak istenen hızlı moda akımının neden olduğu hızlı tüketim davranışının yavaşlatılması ve ekolojik, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanmasıdır. Kaynakların ihtiyaçtan fazla kullanılmasını, tüketilmemesi ve gelecek nesillere aktarılabilmesi hedeflenmektedir. Bu nedenle sürdürülebilir ürün tasarımcısı, ürünü tasarlarken sürdürülebilirliğin bütün boyutlarını ele almak zorundadır. Sürdürülebilir moda bir devrim değil evrimdir çünkü sürdürülebilirliğin en temel itici gücü teknoloji, çevre, jeopolitik ve şeffaflıktır. Sürdürülebilir moda, dayanım ve klasik tasarım yoluyla ürün ömrünü artırmak, suni ve sentetik lif kullanımını tamamen bırakmak ya da çok düşük seviyelere çekmek, geri dönüşümlü ve doğada çözünebilir materyaller kullanmak, yeni tasarım ve üretim süreçleri ortaya koymak (örneğin, 3 boyutlu örme ve dokuma), daha az ama daha akıllı giysiler tasarlamak (örneğin tersli yüzü veya çok fonksiyonlu), sürdürülebilir tarımı teşvik etmek ve moda endüstrisinin etiklerine hitap etmek (Black, 2008) gibi konularla ilgilenen kompakt bir kavramdır. Bu nedenle sürdürülebilirlik için pek çok anahtar kelime kullanılmaktadır: eko moda, yeşil moda, yavaş moda. Eko moda, hızlı moda akımı ve eğilimlerin etkisiyle doğaya, çevreye, ekonomik kaynaklara zarar veren ihtiyaçtan fazla tekstil üretiminin çevreye ve diğer kaynaklara verdiği zararı engellemeyi hedefleyen; sosyal boyutta ise, endüstride çalışanların uygun ve elverişli koşullarda çalıştırılmasını destekleyen bir akımdır. Materyaller, süreç veya süreçle ilgili olarak ele aldığımızda Eko moda veya daha dar anlamda sadece materyal ve süreçle ilgili olarak yeşil üretim proselerini ifade eden yeşil moda olarak da ifade edilebilir. Pamuk, yün, ipek, keten, soya, bambu vs. gibi ekolojik liflerin kullanılması, üretim süreçlerinde organik tarımın desteklenmesi, tekstil proseslerinde Eko sertifikasyonuna önem verilmesi, üretim süreçlerinde insan sağlığına ve insan haysiyetine uygun tasarlanmış proseslerin, şartların düzenlenmesi ve sertifikalı tedarikçilerin seçilmesiyle eko moda yapılabilmektedir. Fuarlarda her yıl artan yoğunlukta eko kumaşlar yer bulmaktadır. Lif teknolojisi de giderek gelişmekte ve eko kumaşların üretiminde kullanılacak ekolojik lifler de pazara sunulmaktadır. Uniql'o'nun Heat Tech lifi buna bir örnektir. Tasarımcıların üreticilerin üretim sırasında oluşan ekolojik problemlere karşı olabildiğince hassas davranma ve bu konuda bilgi paylaşımı yapmak konusunda ısrarcı olması eko moda için gerekli bir adım olacaktır. Hangi tekstil lifinin üretimi sırasında çevreye ne kadar zarar verildiğinin bilinmesi talep konusunda da bilinçlenmeyi ortaya koyacaktır. Eko moda için ikinci unsur kumaş çeşitlerini ve onların çevresel etkilerinden haberdar olmaktır. Burada örnek olarak bitkisel kökenli bir lif olan pamuk, hayvansal kökenli bir lif olan ipek ve suni bir lif olan polyster lifi ile çevre ilişkisi açıklanabilir.

Sürdürülebilir moda paradokslarla doludur. Çünkü moda, temelde sezonluk ve hızlı değişen eğilimlerle ilgilidir. Sürdürülebilirlik ise tanım olarak uzun sürmek anlamına gelmektedir. Sürdürülebilir moda ilgi çekici olmayı, moda ürünler kullanmayı, modanın hızlı olan rutinine aykırı olmayı ve tüketim çılgınlığına katılmayı reddetmek anlamına gelmektedir. Pek çok kişi için Eko moda şekilsiz keten elbiseler ve gösterişli batık kıyafetler, pamuklu tişörtler, bol pantolonlar ve şortlar ve geri dönüşümlü camlardan yapılmış kolyeler anlamına gelmektedir. Bununla birlikte eko moda veya modada sürdürülebilirlik kavramlarına inanan Gresham Blake, Alabama Chanin, Linda Loudermilk, Lauren Montgomery Devenney, Alexander McQueen, Stella Mc Cartney, Jurgen Lehl, Akiko Minagawa, Gary Harvey ve Rebecca Earley gibi bazı tasarımcılar gerçekten heyecan verici ve moda

ürünler tasarlamaya başlamışlardır. Tasarladıkları ürünler cesaret, yaratıcılık, detaylı terzilik incelikleri ve süslemeler, çok katlılık, ilginç kumaş birleşimleri ve dijital baskı, ısı-fotogram baskı (Rebecca Earley, 2008) gibi yenilikçi baskı teknikleri içermektedir. Tasarımcıların ortaya koyduğu eko moda yalın hatlar, yaratıcılıkla dolu detayları olan şık takım elbiseler, iyi dikimli ilginç ve neşeli elbiseler, parlak renklerde veya dramatik tonlarda gündelik giysiler, insan sağlığı açısından güvenli ve toksik olmayan kumaşlardan üretilmiş giysiler, toksik olmayan boya ile boyanmış ve güvenli bitim prosesleri ile muamele edilmiş yüzde yüz ekolojik ürünlerle doludur (Bkz. Şekil 2). Ne yazık ki bu tarz bir tasarım ürünü ucuz değildir. Ürünün sürdürülebilir olması sezonluk moda eğilimlerine uygun olmayacağı anlamına gelmemektedir. Tasarımcılar pastel renkler, naturel tonlar, soft kumaşların, etnik desenlerin, çiçek motifleri ve egzotik desenlerin, asimetrik yakalar, tek omuz detaylı tasarımlar, sade bluzler ve rüstik (doğal) tarzda elbiselerin, yüksek belli kalem formundaki etek, bilek üstü dar pantolonlar, geniş yakalı ve vatkalı ceketlerin trend olacağı 2013 yazında tasarımcılar sürdürülebilirlik sağlayacak hammadde (organik elyaf), boyarmadde, baskı ve boyama yöntemleri (dijital baskı) seçerek, kalıp ve biçimlerde fonksiyonluğu sağlayarak trendlere ve sürdürülebilirliğe uygun ürün tasarlayabilirler (Moda Trendleri Semineri, 2012). Sürdürülebilir tasarımda sadece etik üretim ya da eko kumaşlar yoktur, giysilerin yeniden tasarlanması, atık miktarının azaltılması, vintage (klasik) giysiler tasarımı, enerjinin etkin kullanılması ve yerel üretimin desteklenmesi, klasik tasarımlar, multifonksiyonel yapı, akıllı materyaller, modüler tasarımlar ile kullanım sırasında, yeniden tasarlama, yeniden boyama, yeniden kullanma, geri dönüştürme imkânı sağlayan üreticilerin başlattığı akıma da yavaş moda denmektedir. Reco Jeans ve H&M gibi şirketler bu tarz üretim yapmaktadır. Satın alınan ürünün uzun süre kullanılmasına yönelik bu akımda amaç kişinin ihtiyacına yönelik olanı tedarik edip uzun süre kullanabilmesidir. Yavaş moda küresel sorumluluk projeleri ile kullanım sonrasında sürdürülebilirlik sağlamakta ve bazı tüketiciler ise yeniden tasarlayarak değil sadece iyi kullanıp tamir etmek, vücuda yeniden uydurmak suretiyle yavaş moda katkıda bulunmaktadır. En ucuzu ve en moda olanı en hızlı tüketmekle ilgilenmeyen sürdürülebilir moda; standartlar, markalı ve sertifikalı üretim, ekolojik üretimle ilgilenen eko moda; ürünün uzun süre kullanılabilmesi, fonksiyonelliği, dayanıklılığı kısa sürede bir başka ürün alma ihtiyacını ortadan kaldıracığı için yavaş moda, hızlı tüketim anlayışını tetikleyen hızlı modanın bir antitezi haline dönüşmekte ve sürdürülebilir moda tasarımcısına önemli ve bilinçli görevler yüklemektedir.

KAYNAKÇA

- Beton, A., Dias, D., Farrant, L., Gibon, T., Le Guern, Y., Desaxce, M., Perwuelz, A. ve Boufateh, I. (2009). "JRC, Scientific and Technical Reports, Environmental Improvement Potential of Textiles (IMPRO-Textiles)", European Commission, http://susproc.jrc.ec.europa.eu/textiles/docs/120423%20IMPRO%20Textiles_Publication%20draft%20v1.pdf, Erişim Tarihi: 23.07.2012.
- Betts, M. (2007). "Deconstructing The Perfect T-shirt." In L.Hoffman (Ed.), Future Fashion White Papers, s.27-35. Earth Pledge, NewYork.
- S. Black, , Eco-chic: The Fashion Paradox, Black Dog Publication, London, 2008.
- Center for Insect Science Education Outreach. (1997). Using live insects. University of Arizona. <http://insected.arizona.edu> Erişim tarihi:23.07.2012.
- L. Challa, (n.d.). Impact Of Textiles And Clothing Industry On Environment: Approach Towards Eco-Friendly Textiles. Fibre to Fashion. Retrieved March 20, 2012
- EJF, Environmental Justice Foundation. (2010). <http://www.ejfoundation.org/>,(23.07.2012).
- Fletcher, K. (2008). "Sustainable Fashion and Textiles: Design Journeys", Earthscan Publications, London
- Giesen, B. (2008). "Ethical Clothing: New Awareness or FadingFashion Trend", VDM Verlag, Saarbrücken.
- GmbH, P. (2008). "Environmental Protection and Sustainability in The Textile Industry", Textile Finishing, s.7-8.
- Hansen, J. ve Laursen, S. E. ,(1997). "Environmental Assessment of Textiles", DTI (Danish Technological Institute) Clothing and Textile Yayın, Danimarka
- J. M.,Hawley, Textile Recycling: A systems Perspective. In Y. Wang (Ed). Recycling in Textiles. Woodfield Publishing Press, Cambridge, England, 2006.
- Kooistra, K.J., Pyburn, R. ve Termorshuizen, A.J. (2006). "The sustainability of cotton, Consequences for man and environment, Science Shop Wageningen University & Research Centre". Report 223. ISBN: 90-6754-90-8585-000-2. www.wur.nl/wewi, (Erişim Tarihi:27.07.2012)
- Kurtoğlu N., Şenol D. (2004), "Tekstil ve Ekolojiye Genel Bakış, Karsinojen ve Allerjik Etki Yapabilen Tekstil Kimyasalları", KSÜ Fen ve Mühendislik Dergisi, 7(1)-2004
- Lin, J. ve Oxford, R. (2012), "Transformative Eco-Education for Human and Planetary Survival", Age Publishing Incorporation, USA.
- Moda Trendleri Semineri. (2012). Egeli Hazırgiyim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği.
- Richards, M., Gabrielle, R. ve Shepp, S., (2007). "Leather for Life. In Future Fashion: White Papers", New York, Earth pledge, s.53-62.
- Roberts, D.ve Engardio, P. (2006). "Secrets, Lies, And Sweatshop"s, Business Week, November 27.
- Sahni, H. , 2010, Towards Sustainable Fashion – Computer Technology Integration for a Green Fashion Value-Chain, www.fibre2fashion.com (27.07.2012).
- Solomon, M. R., & Rabolt, N. J., (2004). "Consumer Behavior İn Fashion" Upper Saddle River, Prentice Hall, NewJersey.
- Tokatli, N. (2008). "Global Sourcing: Insights From The Global Clothing Industry"—The Case of Zara, A Fast Fashion Retailer, Journal of Economic Geography, s. 8, 21-38.
- Tokatli, N., Kizilgün, Ö. ve Cho, J.E., (2010). "The Clothing Industry in Istanbul in the Era of Globalisation and Fast Fashion", Urban Studies, (48), <http://usj.sagepub.com/content/48/6/1201> (27.07.2012).
- Tungate, M. (2004). "Fashion Brands: Branding Style from Armani to Zara", Kogan Page Limited, London.
- World Commission on Environment and Development, Our Common Future, Oxford University Press, Oxford, New York, 1987.